

Jarosław Semprzyk*

*The ethics of artificial intelligence
for the sustainable development goals,*
red. Francesca Mazzi, Luciano Floridi,
Wydawnictwo Springer, Warszawa 2023, ss. 490

Sztuczna inteligencja w coraz większym stopniu kształtuje funkcjonowanie współczesnych społeczeństw. Odgrywa dużą rolę w diagnostyce medycznej, przekształca systemy edukacyjne, wspiera analizy klimatyczne i ma potencjał, by stać się narzędziem ograniczania ubóstwa. Te szerokie zastosowania stanowią oś publikacji *The ethics of artificial intelligence for the sustainable development goals*, wydanej w 2023 r. pod redakcją Franceski Mazzi i Luciano Floridiego. Książka oferuje wszechstronną analizę tego, jak sztuczną inteligencję można rozwijać i stosować etycznie, aby realnie wspierać realizację Celów Zrównoważonego Rozwoju ONZ (SDGs).

Tom podzielony jest na dwie główne części. Pierwsza prezentuje teoretyczne spojrzenie na odpowiedzialne zarządzanie sztuczną inteligencją i analizuje wyzwania związane z jej coraz głębszym zakorzenieniem w życiu społecznym. Druga część przedstawia studia przypadków – przykłady pokazujące, jak sztuczna inteligencja jest wykorzystywana na rzecz postępu społecznego, gospodarczego i środowiskowego oraz jak mogłaby być stosowana jeszcze efektywniej w przyszłości.

W otwierającym rozdziale F. Mazzi i L. Floridi wyjaśniają, dlaczego powiązanie sztucznej inteligencji z SDGs jest dziś tak istotne. Twierdzą, że szybki rozwój technologii niesie zarówno wielkie szanse, jak i poważne ryzyka. Sztuczna inteligencja może wzmacniać systemy opieki zdrowotnej, wspierać działania na rzecz klimatu i poprawiać edukację, ale może również prowadzić do problemów, takich jak nieprzejryste algorytmy, nadużycia danych czy pogłębianie nierówności społecznych. Redaktorzy podkreślają zatem konieczność opracowania jasnych ram etycznych regulujących rozwój i stosowanie sztucznej inteligencji.

* Jarosław Semprzyk – doktor nauk ekonomicznych w zakresie zarządzania (Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu), absolwent Uniwersytetu Wrocławskiego (filozofia), tłumacz przysięgły języka angielskiego, badacz niezależny, e-mail: semprzyk@pro.onet.pl.

Jednym z kluczowych rozdziałów części teoretycznej jest tekst autorstwa Francesci Mazzi, Mariarosarii Taddeo i Luciano Floridiego. Autorzy identyfikują sześć głównych kategorii wyzwań stojących przed sztuczną inteligencją, projektowaną z myślą o SDGs. Zwracają uwagę m.in. na kwestie odpowiedzialności algorytmicznej, dominacji prywatnych podmiotów nad danymi i ryzyko wzmacniania istniejących uprzedzeń. Jednocześnie podkreślają, że odpowiednio zaprojektowane systemy sztucznej inteligencji mogą znacząco wspierać postęp społeczny, np. poprzez przewidywanie zagrożeń środowiskowych czy poprawę infrastruktury zdrowotnej.

Geoff Mulgan rozwija tę myśl, argumentując za holistycznym podejściem do wdrażania sztucznej inteligencji. Utrzymuje, że jej zrównoważone i etyczne wykorzystanie wymaga współpracy instytucji publicznych, sektora prywatnego i społeczeństwa obywatelskiego. Według niego sztuczna inteligencja musi być zintegrowana z polityką publiczną i strategiami rozwoju lokalnego, aby jej wpływ odpowiadał potrzebom społeczności.

Bardziej krytyczny punkt widzenia przedstawiają Li Min Ong i Mark Findlay, którzy analizują dynamikę władzy i kwestie sprawiedliwości w kontekście sztucznej inteligencji. Zwracają uwagę, że choć może ona wzmacniać grupy marginalizowane, to może również pogłębiać nierówności, jeśli nie jest odpowiednio regulowana. Ich analiza podkreśla znaczenie kontekstu społecznego i kulturowego dla skutków wdrażania sztucznej inteligencji.

Istotny wkład wnosi również Sirmacek, który wraz z innymi autorami bada rolę sztucznej inteligencji w zdrowiu publicznym, planowaniu urbanistycznym i działaniach na rzecz klimatu. Omawiają oni wykorzystanie sztucznej inteligencji podczas pandemii COVID-19 i wskazują jej potencjał w budowaniu odpornych i zrównoważonych miast. Perspektywę tę uzupełniają Margaret A. Goralski i Tay Keong Tan, omawiając rolę sztucznej inteligencji w ograniczaniu nierówności społecznych w świecie po pandemii, szczególnie w edukacji i ochronie zdrowia.

Druga część książki koncentruje się na praktycznych zastosowaniach. Mirko Forti analizuje wykorzystanie sztucznej inteligencji w zapewnianiu tożsamości prawnej osobom, które obecnie jej nie posiadają – co jest kluczowe dla dostępu do podstawowych praw i usług publicznych. Inne studia przypadków obejmują sztuczną inteligencję w edukacji na terenach górskich, w zdrowiu kobiet, monitorowaniu zasobów wodnych poprzez IoT oraz algorytmiczną sztukę wspierającą dziedzictwo kulturowe. Dodatkowe rozdziały dotyczą zastosowań sztucznej inteligencji w rolnictwie, w analizie danych związanych z SDGs oraz w rozwoju miast. W tomie znajdują się także dyskusje na temat zrównoważonych finansów, w tym ESG, oraz odpowiedzialności dużych korporacji technologicznych. Całość tworzy spójny i interdyscyplinarny obraz zarówno możliwości, jak i zagrożeń związanych ze sztuczną inteligencją w kontekście globalnych wyzwań.

Książka F. Mazzi i L. Floridiego stanowi cenne źródło wiedzy dla badaczy, studentów i decydentów szukających odpowiedzi na pytanie, jak projektować sztuczną inteligencję służącą dobru wspólnemu i wspierającą zrównoważoną przyszłość.